

Kossuthhoz. Következnek a Cavour halálával és Olaszország elismertetésével kapcsolatos értesítések és informatiók. Közbe-közbe vázlatos jellemzések szür közbe Kossuth a szereplő, az irányadó egyéniségekről. Valero Lőrincz barátjához írt levelei Kossuthnak a personalis unióról adnak nagybecsű irányszempontokat s az olasz-magyar cooperatio lehetőségét tárgyazzák. Becses adalékok ezek ahhoz a forrongó kor történetéhez, a melyben a magyar ügy néhány rajongója merész kézzel készült belekapni az események forduló kerekébe, hogy megváltoztassa egy csapásra Európa politikai arczatát. Kossuth iratai a leghivatottabb forrásból egészítik ki azokat a leleplezéseket, melyek napról-napra látnak napvilágot mindazoktól, kik ebben a nemzetközi forradalmi szövetségben egy vagy más irányban tényezők voltak, habár sok részletről még nem jött el az ideje félrevonni a fátylat. Nagyon természetes és magától érthető, hogy politikai memoir-irodalmunknak nincs ez iratoknál értékesebb emléke. Kossuth iratainak megelőző köteteit idegen nyelvekre is részben lefordították, részben bő szemelvényben ismertették; így csak újabban is Chiala olasz senator világosította meg azok alapján azt a viszonyt, mely Kossuthot politikai és személyes érintkezéseiben Cavourhoz fűzte. Ez újabb kötet, mely irodalmunknak büszkesége lehet, az abban foglalt nagyfontosságú kortörténeti adatoknál és forrástekintélyénél fogva nem kevésbbé fogja kiérdemelni a külföld figyelmét. A kötet ára 5 frt.

* * *

„Az egységes és realis természet-philosophia alapvonalai. I. A lét philosophiája. Írta Dr. Simon József Sándor. Budapest. Kilián Frigyes bizománya. 1895.“

Szerző br. Eötvös Lorándnak, mint hazánkban „a természettudomány legelső képviselőjének“ ajánlja 271 lapra terjedő művét, mely kosmogonikus alapon, részint a Schelling-féle természet-philosophia feltámasztásával kíséri meg a bölcelet örökké actualis problémáit megoldásra juttatni. Nem vonjuk kétségbe ennek az álláspontnak se jogosultságát, de fölöslegesnek tartjuk azt azzal az újabb philosophiai irodalmunkban fájdalom nagyon is lábrakapott garral hirdetni, mintha itt valóban valami olyan újat kapnánk, a melyet a bölcelet történetének eddig ismert

methodusai nem nyújtanak hasonlót. Nagyfokú dilettantismust árul el ez a gondolkozásmód. Pedig dr. Simon József Sándor valódi szeretettel merül el tárgyában, mely egy egységes, érzéki alapon nyugvó álláspont kifejtését czélozza; de hogy új rendszert is alkotott volna, azt nem lehet mondani. Hiszen Herbart individualistikus metaphysikája ugyanazokon a nyomokon indul, melyeken Simon József a világalakulás titkát magukból az atomokból érzékíti meg. Az az új philosophiai szemléletmód, melyet a szerző lefoglal magának, részben Kantnak térfogalmához csatlakozik, csak hogy míg Kant a tért a test tapasztalati, empirikus fogalmától nem tudja végleg elválasztani s azt a megismerés a priori formájának állítja, addig szerzőnk tovább akar haladni, hogy a tér való mibenlétét vizsgálja s ezt magával a léttel azonosítja. A térbeliség — úgymond — maga az ellentét nélküli és megváltoztathatlan lét, az egyetlen substantia, melynek concret tagozódottságai alkotják az accidentalis önjelentkezés, önnylvánulás, önterjeszkedés, tehát létezés egyedi testi alakjait. Nincs valóság tehát más, mint az ellentét nélküli lét, az önnylvánulás, az önterjeszkedés, az önfeszülés, azaz az öntérbeliség maga.

Ezzel megczáfoltnak hiszi szerző Du-Bois-Reymond-féle „ignoramus et ignorabimus“ azon dogmáját, hogy az eddig felállított physikai elméletek is mind kifogás alá esnek. mert még a legkedvezőbb esetben is marad utánok bizonyos transcendentális residium. Ezzel szemben jelzi szerző a különbséget az ő álláspontja és a mai természettudományok elméleti álláspontja közt. A mai természettudományok — magyarázza — abstract, substantialis anyagból és az anyagon nyilvánuló erőkből akarnak megmagyarázni mindent; ellenben az ő álláspontja egyedi concret tapasztalati önfeszültségekre épít. Ez az önfeszültség képezi az alapgondolatot Simon bölcselkedésében, de annak tulajdonképeni értelmét, jelenségét nem fejt meg, összetettségét nem látja. Hibáztatja a mai természettudományok abstract, dogmatikus világfelfogását, pedig maga az önfeszültség is abstractio, mint a hogy a térbeliség is a terjeszkedésnek abstractiója.

A testfeszültségeknek egyszerűbb alkotó elemeit Simon molecula-feszültségnek nevezi. Azután áttér az úgynevezett „éter“ és „üres tér“ feltevéseinek tarthatatlanságára, sorban alkalmazza ezen feszültségi elméletét az ásványalakulásoknál, az úgynevezett kristályodott, kristályos és amorph testek képződésénél, a gáz-

feszültségek, vízgőz-feszültségek érzékeltetésénél. Érdekesei magyarázza a gravitációt, mint földünk gátló önfeszültségét s vele szemben a környezet szabad feszültségének érvényesülését. Végül a világalakulás kérdésével foglalkozik s itt kimutatja a Kant, Laplace-féle elmélet lehetetlenségét és ellenmondásait, kezdve a khaosz állapotától, végig az elemek kiválásán és egyesülésén, egészen naprendszerünk bolygóinak elhelyezkedéséig, a carbon és oxygenium együttes felszabadulásának törvénye által. Mindezt az atomterjeszkedés természetéből magyarázva.

Könyve végén azonban maga Simon is elismerni látszik, hogy az, a mit előad, tulajdonképen nem annyira philosophiai rendszer, mint inkább objectiv tényrendszer. De azért azt hiszi, hogy azzal szemben philosophiai rendszer nem állitható többé, mert hiszen épen azért, mert az eddigi összes rendszerek az emberi gondolkodásnak bizonyos meghatározott fejlődéstényei alkotják, már azáltal maguk is tárgyaivá lesznek az ő ténymagyarázó álláspontjának.

* * *

„Az egység és többség tana a büntető jogban. (Egy büntető cselekmény és bűnhalmazat.) Írta Dr. Finkey Ferencz, a sárospataki jogakadémia nyilvános rendes tanára, Sárospatak.“

Büntető jogirodalmunkban egyike a legtöbbször vitatott kérdéseknek a halmazat tana, a mi természetes is, mert tárgya nem csupán az elmélet szempontjából igényel megvilágosítást, de a gyakorlati téren is mindennapi alkalmazást és eldöntést követel. Különösen az eszmei halmazatról áll ez. Finkey elég szerényen csak a meglevő tanokat akarja tisztázni, a nélkül, hogy dolgozatának az eredetieskedés problematikus dicsőségét vindicálná. Ebben a szerénységben nincs igaza, mert könyve jól megírt munka, mely tiszta, világos előadásban mutatja be nekünk a kérdés egész irodalmát a jogirodalom, törvényhozás és judicatura mai állása szerint. A bűnhalmazat fogalmát Garraud, Binding, Liszt stb. idevágó nézetei egybevetésével állapítja meg, ép úgy rendszeres meghatározását adja a cselekvésnek, melyben Merkel, Mayer, Habenmas nézeteihez csatlakozik. A természetes egység rövid tárgyalása után aztán áttér azon két bűnalakzatra, melyeket a tudomány a törvényhalmazat és törvényes, illetőleg jogi